

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 101

Temmuz 2022

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Eriřim Derneęi

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eehdergi

Twitter: www.twitter.com/eehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden	1
Hani Yaşam Hakkı Kutsaldı?	3
Güvene Dair	5
Herkes Kadar Sıradan	8
İçimden Geldi	10
Konuşmaya Üşeniyorum	12
Potpori	15
Körlerin İstihdamında Düşük Teknolojinin Önemi	18
Gökyüzü Kadar Kırmızı Üzerine Notlar	21
İki Kimlik Arasında	28
Cennete Bilet	31

Editörden

Sürprizimizi de alıp geldik. 101. sayımızdan sıcacık bir merhaba. Anlattık belgesel oldu. Artık bizim de bir belgeselimiz var. Belgeselimizi [Buradan İzleyebilirsiniz](#). Bu güzel çalışma için Sibel Tekin'e, SEBEDER'e, Olgun Yılmaz'a ve emeği geçen herkese çok teşekkür ederiz.

Belgeselimizin ardından 101. sayımızı okumadan olmaz.

“Hani yaşam hakkı kutsaldı?” diye soruyor Burak Sarı. Neden acaba?

Yeti farklılıklarımızın güven duygumuza etkisi nedir? Eylem Yurtsever yazdı.

Sıradan olma hakkını Nurşen Korkmaz'dan dinliyoruz.

Kör ebeveynlerin çocuklarının eline para ya da şeker sıkıştırma hadsizliğini Dilek Başar Açlan'ın kaleminden aktarıyoruz.

Sürekli kendini anlatmak zorunda kalmanın yoruculuğunu Meral Sözen anlatıyor.

Sevgi Mart Göcen ise ayrımcılığın potporisini hazırlamış. Haydi halaya.

Yeti farklılıklarının yapmak istediğimiz şeylere engel olamayacağını anlatan güzel bir çeviriyi Ali Çolak farkıyla okuyoruz.

Gülcan Altun ise “Gökyüzü Kadar Kırmızı” filminin değerlendirmesini yapmış. Onunla da yetinmemiş, filmin güncel hayatla kesişimselliğini yakalamış.

“İki Kimlik Arasında” ilginç bir başlık değil mi? Bakalım konuk yazarımız Habil Bozkurt ne anlatmak istemiş.

Sayının en keyifli yazılarından birisi, konuk yazarımız Ahmet Can Ekiz'den geliyor.

Bu aylık bizden bu kadar. Ağustos sayımızda görüşmek üzere.

Hani Yaşam Hakkı Kutsaldı?

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 101, Temmuz 2022

Yerde soğumaya yüz tutmuş minicik bir beden. Hiçbir şeyden habersiz yatıyor son uykusunda. Toprak umarsız serilmiş altında. Gökyüzü boş boş parıldıyor. Yerde yatan küçücük beden, toprak ve gökyüzü, kısacası sınır kentlerinde alışlagelmiş göçmen ölümleri. O anda bu duruma alışmamış olan tek kişi dikiliyor soğumakta olan bedeninin başında. Belki yaşadığı şok acısını bastırıyor. Belki tek düşündüğü bir mezar yeri. Belki de duyduğu suçluluk hissi. Oysa onun bir suçu yoktu. Sınıflara ve dolayısıyla sınırlara bölünmüş yeryüzünde, bilmem hangi paylaşım hırsıyla çıkarılmış savaşımlardan birisinin milyonlarca yoksul mağdurundan biriydi. Tek istediği, huzurlu ve korunaklı bir çatı. Bunun için günün 16 saati çalışmayı, aşağılanmayı bile göze almıştı. Hatta ölümün üzerine yürüyüp bilmem kaç tane ülkenin sınırından geçmeyi. Olmamıştı işte. Onun payına, çocuğunun ve ailesinin başında cenaze işlemleri için beklemek düşmüştü. Yaşam hakkı kutsaldı ama bir mezar yeri edinmek bile sınıfsaldı.

Erken uyandığım bir sabah. İşe gidene kadar vakit geçsin diye sosyal medyaya bakıyorum ve ilk karşıma çıkan haber bu. “Keşke gün başlamasaydı” diye geçiriyorum içimden. Merakım ağır basıyor, bakmaya devam ediyorum. Kendisine yabancılaşmış, düşene tekme vurmaya meziyet sayan onlarca kişi, göçmenlere nefretini kusmuş. Kötülük içerisinde kötülük beğenirken en kötüsüyle karşılaşıyorum. Birisi engelli kardeşini öldürmüş. Altındaki yorumlar tüylerimi ürpertiyor. Engelli çocuğu olduğunu söyleyen birisi, “Şimdi herkes adamı kınayacak, ne yaşadığını biliyorlar mı?” diyor. Belki hoş bir düşünce değil ama “Benim de yok olmamı düşünen insanlar olmuş mudur?” diye düşünmeden edemiyorum. Başka birisi, “Biz çocuklarımızdan önce ölmekten korkuyoruz” diyor. Evet, son derece haklı bir kaygı. Bu yaşananların sorumlusu engelliler değil. Her insan kendi farklılıklarına uygun koşullarda yaşadığında kendisini var edebilir. Ailelerin kaygıları haklıdır ama bilinçli bir mücadeleyle bu kaygılarını ortadan kaldıracak, çocuklarının mutlu yaşayabileceği koşulları yaratabilirler. Çocuklarını başlarına gelen bir felaket olarak görenler değil, kardeşini katleden o kişinin işlediği cinayete haklılık gerekçesi uyduranlar içlerinde küçük birer Hitler taşıyorlar. Maalesef ki bu

küçük Führerler oldukça fazla. Hitler'in katlettiği engellileri anlatan bir tweet dizisinin altına, "İyi yapmış. Bizde de böyle olsa ekonomimiz düzeler" gibi iğrenç yorumlar yazanlar bunun en büyük örneği. İnsanlık tarihinin yanlışlarından ders çıkarmak yerine, köleci Roma'yı ya da Nazi Almanyası'nı örnek alan, eline fırsat verilse tüm engellileri gaz odasına dolduracak kadar aşağılık bir grup. Oysa şu yeryüzünde nefes alan herkes, onlardan daha çok hak ediyor yaşamayı. Bu amirlerden yüzyıllar önce yaşamış bazı uygarlıklar bile engellilere yeti farklılıklarına uygun işler vermişler. Ayrıca insanların yaşam hakkı, işgücüne katılımına göre değerlendirilemez. Herkesin, dünyanın her köşesinde yaşama hakkı vardır.

Yukarıdaki anlayışların bize öğrettiği sağlamlılık, Nazizm'e götürecektir kadar tehlikelidir. Ayrıca, engelliler ve göçmenlere karşı nefret dili kullanan kesimlerin aynı olması, sağlamlılıkla ırkçılığın birbirini beslediği gerçeğini de kanıtıyor. Bu gerçeklik bu kadar yakın karşımızdaysa, biz de eşit ve özgür bir hayat gerçekliğini ete kemiğe büründürmeliyiz. O özlediğimiz eşit, erişilebilir ve engelsiz yaşamın gelmesi ve bir daha böyle yazılar yazmamak umuduyla sonlandırayım yazımı.

Güvene Dair

Eylem Yurtsever

eylemyurtsever@gmail.com

Sayı: 101, Temmuz 2022

Hep merak etmişimdir, bir kör ile gören arasında etrafındakilere güvenebilme oranına dair bir fark var mıdır?

Etrafınızdaki insanlara, sizi ufak tefek şeylerde de olsa kandırmayacaklarına dair güveniyor musunuz? Çocukken oyun oynarken bir arkadaşımın hile yaptığını fark ediyordum ama pek umursamak istemiyor, bunun bir tür komplo teorisi olmasını diliyordum. Tüm oyunlarda yenilince ister istemez kabul etmek zorunda kalmıştım.

Ailem ya da arkadaşlarım tarafından ufak tefek, mesela çocukken yemek yemem için rahatça söylenen yalanlar beni epey düşündürüp kırmaya başlamıştı.

Zaten bu tür kırgınlıklar çocuklukta başlamaz mı?

Göz göre göre yalan söylemeleri, hatta yalanlarını anladığımda da:
“Nasıl anladın?” diye sormaları içimdeki güveni git gide eritiyordu.

O zamanlar nasıl anladığımı söyleyecek kadar saftım. Onlar da eksikliklerini tamamlayacak kadar uyanık.

Bazen şaka yapıyorlardı, ciddiye almıyor, çoğu zaman yapmak istedikleri hileleri anlıyordum. Zaten sonra da söylüyorlardı. Ne kadarını?

Hâlâ merak ederim. Ne kadarını?

Ayrıca en kötüsü, onlara güvenmemekten kaynaklanan bir korku da vardı. Bu korkuyu en çok geçen yıllarda net olarak fark edebilmişim.

Bir gün görmeyen arkadaşlarımla hafta sonu geçirmek üzere bir arkadaşımızın evine gitmiştik. Kanat yiyecektik. Kanatları tepside alacaktık. Ben yavaş yiyen biri olduğumdan arkadaşlara sayıyla koyarsak daha iyi olacağını söylesem de bu şekilde kolaylarına gelmişti. Ben de aç kalmaktan korktuğum için kanatları ortadan alıp ikiye bölüp yemeye, her parça bitişinde bir tane almaya başladım. Hesabıma göre insanlardan yavaş yiyişimi bu şekilde kapatacaktım. O kadar çok almışım ki diğerleri aç kaldıklarını söylemişlerdi. Kendimden ilk defa o zaman şüphelenmiştim çünkü ben son derece toktum. Masayı toplarken kemiklere baktığımda en fazla benim aldığımı fark ettim.

Arkadaşlarıma kişisel olarak bir güvensizliğim yoktu. Uyanıklık da yapmaya çalışmıyordum. Böyle yapsam neden bunları yazayım ki?

Ama güvenmiyordum işte. Genel olarak güvensizdim.

İnsanlar benden daha hızlıydı. Benden daha çok yerlerse aç kalabilirdim...

Bu konuda bir örnek daha vermek istiyorum:

Üç hiç görmeyen ve bir az gören arkadaşla birlikte bir kafedeydik. Az gören arkadaşımız, diğer üç kişiden birini uğurlamak üzere kalkmıştı. Geride diğer görmeyen arkadaşla ikimiz kalmıştık. Biz konuşurken az gören arkadaşımızın parfümünü duyup kulak kesildim. Çok yavaşça uzağımızdaki bir sandalyeye oturup bizi dinlemeye başlamıştı. Diğer arkadaşla ayıp olmadan onun bizi ne kadar dinleyeceğini merak ettim. Konuyu önemsiz yerlerde tutarak beklemeye başladım. Bunu yaparken git gide sinirlenmeye başlıyordum çünkü hâlâ orada duruyor, bizi dinliyordu. Sonunda sustum. Ben susunca arkadaşım da susmuştu. Son derece keskin kokulu parfümüne sinsiliğin kesif kokusunu ekleyen arkadaşımız da yeni gelmiş gibi yaparak sandalyesine oturdu. Tabii ki hemen yaptığını yüzüne vurdum ve adından bahsedildiği an herkese yaptığı bu şeyi söyleyeceğimi bildirdim. İtiraz etse de birkaç konuşmadan sonra kendisini ele vermişti.

Bir körü kandırmak diğerlerine göre belki daha kolay olmasına, en azından birçok görenin öyle sanmalarına rağmen bence görenle görmeyen insanların güvenmemek konusunda birbirlerinden o kadar farkı yok.

Belki de büyük oranda onun için aldatıyorlardır insanlar, “Ya aldatılırsam” korkusuyla.

Ama aptal yerine konulma konusunda biz körlerin görece fazla dezavantajlı olduğunu düşünüyorum. Çok fazla aptal yerine konulduğumu hissediyorum. Bu, yanında yüksek sesle ve tane tane konuşmalarından seni devamlı gereksiz testlerle sınamalarına kadar çok çeşitli şekilde anlaşılabilir.

Buna maruz bırakılmak insanın üzerinde paranoya derecesinde etkili olabiliyor.

Belki de bu benim kişisel takıntımdır.

Ne olursa olsun, bu takıntımdan kurtulmam gerekiyordu. Böylece, insanlara bana doğruyu söylediklerini kabul ederek davranmaya karar vermiştim. Onların yalanlarından ben sorumlu olamazdım. Ben ancak kendi söylediklerimden ve yaptıklarımın sorumluydum.

Bu konuda bir sıkıntı yakaladığımda da onları özellikle suçlamaya çalışmadan, olduğu gibi söyleyerek diyalogla çözmeyi deneme yolunu kullanmaktan başka yapacak ne vardı? Tabii ki uyanık olacaktım ama paranoypadan kendimi kurtarmak için ancak bu şekilde rahatlayabilirdim. Deneyimlerimden öğrendiğim kadarıyla, diyalogla çözmeye çalışmanın şöyle bir avantajı vardı. İnsanlar yaptıklarını önlerine sunduğumda ya çok zayıf bir şekilde itiraz ediyor ya da gerçekten yaptıklarını kanıtlarcasına sert ve saldırgan oluyorlardı. Ne olursa olsun, insanlar onların yapmaya çalıştıklarını anladığımı artık biliyordu.

Herkes Kadar Sıradan

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 101, Temmuz 2022

Günlerden cumartesi olmasına rağmen biz yine erkenden kalkmış, yollara koyulmuştuk. Önce oğlumun piyano dersine gidecek, sonrasında da güzel bir kahvaltı yapacaktık. Evden çıkmadan önce azıcık bir şeyler atıştırmıştık ama bu tam bir kahvaltı sayılmazdı. Oğlum, “Anne, dersten sonra hani bir keresinde Levent’te bir yerde kahvaltı yapmıştık ya, yine oraya gidelim mi? Ben çok beğenmiştim orayı” dedi. Ben de “Olur tabii” dedim. “Sonrasında da sahile iner, biraz deniz havası alır, yürüyüş yaparız, olmaz mı?” diye sordum oğluma. “Tamam, anne” dedi. Zaten sahili oldum olası çok sever canım oğlum. Otobüse bindik ancak çok kalabalık olduğu için oturacak bir yer bulamadık. Üstelik durak anonsları da çalışmıyordu. Oğlumdan otobüsün kapı numarasını okumasını rica ettim. Anonsun neden çalışmadığını Twitter üzerinden yetkililere sordum ve her zamanki klasik cevabı aldım: “Şikayetiniz xxx numara ile kayıt altına alınmıştır. Sonucunu size bildireceğiz.”

Otobüsten indikten sonra metroya bindik. Turnikelere geldiğimizde güvenlik görevlisi, “Bu taraftan gelin” diye seslendi. Oğlum da “Anne, sol tarafı gösteriyor” dedi. “Neden ki? Turnikelerin sesi sağ taraftan geliyor” dedim. “Burası engelli geçiş kapısı, sizin için daha rahat” dedi güvenlik görevlisi. “İyi de nereden biliyorsunuz benim için daha rahat olanın neresi olduğunu? Tercihimi sorsanız, ben söylerim zaten” diyerek tepkimi gösterdim. “Tamam tamam, iyilik de yapmamak gerek. Ne yaparsanız yapın. Allah bize sabır versin” diyerek kendisine kötü bir şey söylemişim gibi hayıflandı. Görevlinin bu serzenişi karşısında çok gerildim. Ancak pek bir şey de yapamadım. Çünkü derse gecikebilirdik. Tek yaptığım şey, “Demek ki personele yeterli eğitim verilmiyor” diyerek sesimi görevliye duyurmaya çalışmak oldu.

Buna benzer tutum ve davranışlarla eminim çoğu kör arkadaşım karşılaşıyordur. Gösterilen boş koltuğa oturmak istemediğimizde, çayımıza bize sormadan şeker atıldığında, içeceğimizin kapağı bizden izinsiz açıldığında gösterdiğimiz doğal tepkiler başkaları tarafından doğal karşılanmıyor. Yeti farkı olmayanlara karşı göstermeye bile cesaret edemedikleri davranışları bize karşı cömertçe sergilediklerinde aldıkları tepkiler hoşlarına gitmiyor. Toplumun

bizim için uygun, kolay, rahat veya güvenli olarak belirlediği yol ve yöntemleri kabullenmeyip kendi tercihimizi ve bireysel haklarımızı savunduğumuzda, hırçın, kötü, huysuz, uyumsuz, nankör ve iyilikten anlamayan biz oluyoruz. Yani ya çok yüceltiliyoruz ya da en ufak bir itirazımızda ve “Özne benim” dediğimizde, yaka silkilen, nefret edilen, öfkeli, sevimsiz varlıklar oluyoruz. Ortalamayı tutturamıyoruz bir türlü. Oysa tek isteğimiz sadece sıradan olmak. Herkes kadar sıradan. Çoğu zaman da başaramıyoruz. Çok mu şey istiyoruz sizce?

İçimden Geldi

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı: 101, Temmuz 2022

Pardon abi sen kimdin? Bizi nereden tanıyordun? Kızımın dedesi mi, amcası mı ya da dayısı mıydın? Hayır, hiçbiri değildin. Bizim için herhangi biriydin. Ne oldu da içinden bize o parayı vermen gerektiğini düşündün?

Eşim, ben ve kızım alışveriş yapmak üzere bir alışveriş merkezine gittik. Kızımın ihtiyaçlarını almak için bir çocuk mağazasına girdik. Bir görevli bulup alışverişimize başladık. Görevliyle birlikte alacağımız ürünlerin bulunduğu reyonları tek tek gezmeye başladık. Her şey bir vatandaşın kızımın eline para uzatmasına kadar güzel gidiyordu. Kızım bir anda arkama doğru çekilmeye başladı. Kızıma ne olduğunu sordum. Birisi eline para uzatıyormuş. O an içimden geçenleri tahmin edersiniz. Adama neden böyle bir şey yapma gereği duyduğunu sordum. O kadar rahat bir şekilde, "İçimden geldi" demez mi? Yaptığının yanlış olduğunu söyledik. Bir de pişkin pişkin "Çocuğa bir şey alırsın" dedi. Eh be adam, çocuğuma bir şey almamı söylemek senin haddine miydi? Ben oraya zaten çocuğuma bir şeyler almak için gelmiştim. Nerede olduğumuzun farkında bile değildi. Ben çocuğuma oradan bir ürün alamayacaksam, orada ne işim vardı. Hadi onu da geçtim. Sadece bakınmak için bile orada olabilirdik.

Yaz başladığından beri kızımın çok yere gittim. Sanki herkes birbiriyle yarışıyor bize para vermek için. Bir kafeye gittiğimizde birisi "Çocuğa dondurma alırsın" diye para vermek istedi. Bir diğeri şeker, bir diğeri kıyafet... Bunun hiç sonu gelmedi şu ana kadar. Biz de herkes gibi her yere gidiyoruz ama herkes gibi eşit görülüyoruz. Herkesin bize gelince içine bir şeyler oluyor. Acaba içlerinden nasıl bir şey geçiyor ki bize para verebileceklerini düşünebiliyorlar?

Şu satırlara artık "Çok sinirlendim, çok öfkelenim" gibi cümleler yazmak bile istemiyorum. Sadece bu tacizden çooooook yoruldum ve çooooook sıkıldım. Bu tipler yüzünden her dışarı çıktığımızda, tüm heyecanımız ve eğlencemiz yarıda kalıyor. Evet, biz o geziyi tamamlıyoruz ama benim kafam hep o anda takılı kalıyor. Tanıdığımız kişiler çocuğumuza bir şey vermek için

bize sorarken hiç tanımadığımız bir kişinin sorma gereği bile duymadan bu hadsizliği yapmasına hiçbir anlam veremiyorum. Gerçi bir anlam da aramıyorum. Bunun akla, mantığa sığacak hiçbir yanı yok.

Çocuğuma minibüste bize sormadan şeker uzatan teyze, seni de unutmadık. Bu yazımda hep para verenlerden bahsettim ama bir de şeker uzatan teyzemiz vardı. Bir arkadaşımızın nikahına gidiyorduk. Kızım kucağımda oturuyordu. Bana doğru çekilmeye başladı. Bir teyze eline şeker uzatmış. Çocuk almak istemese de illa zorla eline vermeye çalışıyordu. Kızım “Hayır hayır” diye kızımaya başladı.

Bize sormadan istediklerini yapabilme özgürlüğünü kendilerinde bulabilmelerine çok şaşırıyorum. Sırf ben kör olduğum için çocuğuma “İçimden geldi” deyip para, şeker veya çikolata ne varsa verebileceklerini sanıyorlar. Tüm çocuklar tatlıyken ben kör olduğum için benim kızım onlara daha sevimli geliyor. “Maşallah, çok tatlıymış” diyen eline bir şeyler tutuşturmaya çalışıyor. Aslında bunlarla hep karşılaşılıyor. Benim burada dikkatinizi çekmek istediğim nokta şu: Çocuklarımıza herkes bir şeyler vermek isteyecektir. Önemli olan, çocuğumuzun o anda ne yaptığı. Evde kimseden bir şey almaması gerektiğini anlatsak da dışarıda bu tür durumlarla karşılaştıkça hiç kimseden hiçbir şey almamaları gerektiğini daha iyi öğreniyorlar. Kör olduğumuz için “Nasıl olsa anlamaz” diye düşünüp çocuğa elindekilerden uzatıyorlar. Eğer o an kızım bunu bana söylemese, ilk başta gerçekten fark edemeyebilirim. Onu fark edemememin nedeni benim kör olmam değil, o kendini bilmez kör olduğumu düşünüp “Nasıl olsa anlamaz” deyip o çocuğun annesi olduğumu bile önemsememesindedir.

Çocuklarımıza kimseden bir şey almaması gerektiğini ve mutlaka birileri eline ne uzatıyorsa bizlere söylemesi gerektiğini anlatmalıyız. Körlükten ve kör olduğumuzdan konuşmayı asla ertelemeyin. Ta küçüklükten başlasın körlük üzerine konuşmalar. Kendim bunlarla karşılaştığımda artık çok önemsemiyorum ama çocukla bu tacizlere maruz kalmak çok yıpratıcı. Biz de çocuklarımızla her ebeveyn gibi sıradan olmak istiyoruz.

Bir zahmet, bu en temel hakkımıza da saygı gösterilsin.

Belki 150. Sayımızda her şey değişmiş olur ve bizler de daha güzel şeyler anlatabiliriz.

Ne dersiniz?

Konuşmaya Üşeniyorum

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı: 101, Temmuz 2022

Geçenlerde, evimin yakınındaki sağlık ocağına gidiyordum. Bildiğim yer olduğu için navigasyon açmadım. Sabah serinliğinde boş sokaklarda tıngır tıngır ilerliyordum. Bir an için, “Bu aralıktan mı girecektim yoksa bir sonrakinden mi?” diye küçük bir tereddüt yaşadım. “Anlınız şimdi” diyerek önümdeki ilk sağa döndüm. Üç beş adım gittikten sonra yanlış sokak olduğunu fark ettim ve hemen geri döndüm. Az ileriden gelen okul ziline sesi bana yeterli bilgiyi vermişti. Sağlık ocağı okulun olduğu sokakta değildi. Buraya kadar sizce var mı bir sorun? Bence yok. Gören ya da görmeyen birçok kişi yanlış bir sokağa girebilir ve bunu fark edince de yönünü değiştirebilir, öyle değil mi? Eğer elinizde beyaz bir baston varsa öyle değil işte.

O ıssız sokakta bir anda nereden çıktıklarımı anlayamadığım birkaç kişi birden bana seslenmeye başladı: “Nereye gidiyorsun? Nereyi aradın?”

Bu kişilerden biri de hemen yanımda beliriverdi. Aslında yapmam gereken en doğru şey, “Sana ne kardeşim!” diyerek aynen bildiğim yoldan ilerlemek olmalıydı. Ama ben bir hata yaptım ve “Sağlık ocağına gidiyorum da yanlış girdim” gibi bir açıklama yaptım.

Karşı taraf durur mu? Hemen olaya el koydu. “Yok, yok, yanlış girmedin. Gel böyle. Şöyle gel. Şu tarafta sağlık ocağı. Ben de o tarafa gidiyorum...”

O sokağın doğru yol olmadığına emin olduğum halde adamın peşinden yürümeye başladım. Neden sizce? Bu sorunun cevabı, işte bu yazının yazılma amacı.

İnanır mısınız bilmem, konuşmak zor geldi. İnsanlara laf anlatmaktan bıktım, usandım. Yoruldum. Hem de çok yoruldum. Ha sanılmasın ki yoruldum da sakın ve uyumlu bir insan oldum. Hayır, yoruldukça öfkem de artıyor. Bildiğim yoldan gitmek benim için çok çok kolayken bilmediğim bir yoldan, tanımadığım biriyle yürümek neden o an daha kolay geldi?

Öncelikle karşı tarafı tatmin edecek şekilde nereden gelip nereye gittiğimi, bunu hangi yöntemlerle yaptığımı, daha önceden de bu yolu kullanmış olduğumu, kendisi beni yalnız bırakırsa başıma bir şey gelmeyeceğini güzelce ve defalarca kez tekrarlayarak açıklamam gerekiyordu. Bu esnada çevreme toplanacak kişi sayısı da giderek artacaktı. İşte bana bu zor geldi ve, “O sağlık ocağına giden başka bir yol da vardır elbet” diyerek yanlış olduğunu bile bile yola koyuldum.

Sonuç olarak bir sağlık ocağına geldik ama benim gideceğim yer orası değildi. Yakınlarda bir başka sağlık ocağı daha varmış. Öz güven patlaması yaşayan sağlam birey, hangi sağlık ocağına gittiğimi bile teyit etme gereği duymayacak kadar kendinden emindi.

Kurumun girişinde gideceğim yerin orası olmadığını anladım ama yakamdan düşün diye teşekkür ederek uzaklaşmasını bekledim. Ayrılırken, bir de bana “Allah kolaylık versin” diyor. Evet versin, senin gibilerle baş etmek için kolaylık versin.

Oradan sonra navigasyonumu açıp rahatça gitmem gereken yere gittim. Şimdi bu kişi bana yardımcı mı olmuş oldu?

Her dışarı çıktığımızda yaşadığımız bu şeyin adı sağlamlıktır, tacizdir. Bir yerlere giderken çevredeki herkesi bilgilendirmek zorunda olmaktan çok sıkıldım artık. Çoğu kez en kibar halimle, “Teşekkürler, yardım istemiyorum” diyorum ve bu yeterli olmuyor. Sağlam birey, işinize müdahale etmeyi kafasına koymuş bir kere. İlla ikna edilmek istiyor. Eğer kendinizi ona teslim etmek konusunda direnç gösterirseniz, “Ben sana yardım etmeye çalışıyorum, iyilik de yaramıyor” gibi çıkışlar yapmayı kendinde hak görüyor. Haliyle ben de, “Sen kimsin hadsiz! Ben senden yardım istedim mi?” diyerek hak ettiği cevabı vermek zorunda kalıyorum.

Tam bu noktada daha da korkunç olan bir şey var ki o da birtakım kör arkadaşların, “Sonra bize yardım edecek kimseyi bulamayız” kaygısıyla her türlü kabalığı sineye çekmeleri. Sık sık yol soran ve çevreden destek alan biri olarak söylüyorum ki, “İnşallah yolda kolumuza girecek birini bulamayız. İnşallah sokaklarda yersiz yönsüz kayboluruz da erişilebilirliğin en temel bir hak olduğunu anlarız. Yüzde yüz erişilebilirliğin sağlanması için isyan ederiz.” Gerçi

körcül yaşamın bir yöntem farklılığı değil de eksiklik olduğuna inanan arkadaşlar yine hak talep etmezler ama onlara daha önceden, “Bütün sağlamcıların canı cehenneme!” dediğimi hatırlıyorum.

Potpori

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 101, Temmuz 2022

Parça 1:

Kör ebeveynin çocukları, onları asla göremez. "Bu nereden çıktı?" dersiniz, anlatayım. Kör ebeveynin hele de kör annenin çocuğu, ancak annesinin sesini duyunca tepki verir. Çünkü kural o ebeveynin çocuğunun da kör olmasıdır. Oğlum zaman zaman gerçekten sesimi duyduğunda tepki veriyor. Ancak zaman zaman da beni görünce ağlıyor ya da kucağıma gelmek istiyor. Oysa etraftaki herkes, "Aaa! Annesinin sesini duydu. Bak hemen ona yöneldi" tepkisini veriyor. İyi de ben konuşmuyordum ki.

Parça 2:

İki erkek çocuğa sahip bir baba, oğullarından sadece yeti farkı bulunmayanın erkek olmasını bekliyor. Nasıl mı? Bir dost meclisinde, "Ya Ali'den gerçek bir erkek gibi davranmasını beklerdim. Birayı bir dikişte bitirsin; evin ampulünü, çeşmesini değiştirsin; eli azıcık iş tutsun; şöyle ortama girdi mi bir erkek geldiği belli olsun" diye sıraladı düşüncelerini. Orada bulunan bir başka arkadaş, "Ya birader, senin Ahmet de var ya, üstelik o bu saydıklarının hemen hepsini yapıyor" diye itiraz etti. Babanın cevabı ise, "Ya onu biliyorsun işte. O öyle" gibi bir şeyler geveledi. Çünkü Ahmet'in yeti farkı var ve hiçbir zaman tam erkek olamayacak. Çünkü toplumda o önce cinsiyetsiz, yeti farklı. Hadi bir şekilde cinsiyetini fark ettirdi. Eee o zaman da "Hadi çocuğu oyalayalım" tadında bir kabulleniş.

Parça 3:

Kör ebeveynin çocukları renkleri, nesnelere bilemezler. Çünkü ebeveynleri kördür. Eee kör kör çocuklarına renkleri, nesnelere nasıl anlatacaklar?

Parça 4:

Kör çocuklar görmedikleri için geç yürür, geç konuşurlar. "Ne alaka?" diyenlere anlatayım. Kör çocuk göremediği için korkar. Korktuğu için konuşmaz ve yürümez. Ama 10 aylıkken yürüyen kör çocuğun yanında 23 aylıkken yürüyen gören çocuk, her çocuğun gelişim düzeyi farklı olduğu için geç yürümüştür.

Parça 5:

Yukarıdaki parçanın aksi bir görüş daha var. Kör çocuğun kulakları çok iyi geliştiği için yaşlılarından erken konuşur. Öyle ya, zavallılığın dünyayı anlayabileceği sadece kulakları vardır. Eh onları da sürekli kullanınca çok fazla şey duyar ve konuşması da çok çabuk gelişir. Ama "Her çocuğun gelişim düzeyi farklıdır" kuralı ufak bir ayrıntı, takılmaya gerek yok.

Parça 6:

Özellikle kör bireylerin evden çıkmaması, hele de şehirlerarası yolculuk asla yapmaması gerekir. Çünkü kördür, yanlış otobüse biner, yanlış yerde iner. İllaki bir yere gidecekse, ya yanında birisi olmalı ya da birileri onu karşılamalı.

Daha yazacak çok parça var. Şimdi, siz ötekileştirme davulu çalıp ayrımcılık orkestrasının başına oturanlar! Alın enstrümanlarınızı ve çıkın hayatımızdan. Biz sizin yaptığınız parçaları da çaldığımız müzikleri de dinlemekten bıktık. Efendi gibi gidip eşitlik davulunu, erişilebilirlik orkestrasını kurun ve engelsizlik parçaları çalalım hep birlikte. Aksi halde biz öğretmek için tüm bunları, buradayız tam 101 sayıdır. Artık yorulduk nazik olmaktan, elimizde davul tokmaklarıyla geliyoruz. Belki bu dilden anlarsınız. Habersiz kolumuza girince itiraz ettik, "nankör" damgası yedik; çuval gibi sağa sola çekiştirilince kızdık, "İyilik bilmez" olduk; çocuklarımızın çocuğuymuşuz gibi davranılınca itiraz ettik, "Senden ebeveyn olmaz" dendi; insan gibi hayatlar yaşamaya çalıştık, kalıp yargularınız her adımda taş duvar gibi önümüze dikildi; "Bu dünya sizin kadar bizim de" dedik, haddimiz bildirilmeye kalkıldı... Ama biz yılmadık, yorulmadık, en önemlisi de pes etmedik. Bu dünyadaki son kokuşmuş beyni de

temizleyene kadar bir yere gitmeye niyetimiz yok. En iyisi gelin, bir an önce eşitlik paydasında buluşalım. Bakın, dünya nasıl güzel bir yer olacak.

Körlerin İstihdamında Düşük Teknolojinin Önemi

Yazan: Jan Bailey

Braille Monitor, Ocak 2016

Çeviren: Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 101, Temmuz 2022

Bugün elimizde çok sayıda teknolojik alet var ve bunlar şüphesiz ki körlerin istihdamında önemli bir rol oynuyor ancak bazen düşük teknolojik çözümleri gözden kaçırıyoruz. Bir üniversite öğrencisiyken bulduğum film bölme ve ekleme işi benim ilk işimdi. Ben bu iş yerinin ilk elemanları arasındaydım ve ilk önce bizi pratik için sahte filmlerle başlatsalar da kısa bir süre sonra gerçek filmlere geçtik. Filmleri önceliklerine göre sıralayıp, günlük filmleri işleyip, haftalık filmleri müşterilere bir hafta içinde fotoğrafları alacaklarını söyleyecek olan dükkanlara iletirdik.

Bu filmler, kutuların içinde yazılı kartlarla etiketlenirdi ve bu patronumun beni ofisine çağırmasına neden oldu. Beni beğendiklerini, işimi iyi yaptığımı ama beni işten çıkarmak zorunda olduklarını söyledi. Ben nedenini sorunca bana bir başka elemanın benim için filmleri getiremeyeceğini ve ilk önce “A” filminin, sonra “B” filminin, ondan sonra “C” filminin işlenmesi gerektiğini söyledi. Kutunun içindeki kartları okuyamayacağım için işten çıkmam gerekiyordu.

Ben zaten kendi başıma bu problemin çıkacağını öngörüp önceden bir çözüm bulmaya çalışmışım. Patronuma kibar bir şekilde şu an kullandıkları sistemin zaman harcadığını ve etkili olmadığını anlattım. Karanlık odada çalıştığımız için körcül bir tekniğin daha etkili olacağını anlattım.

Ona insanların filmi taşıma bandından çıkararak odanın önüne gidip kartı çıkarıp el fenerini alıp filmden uzaklaşarak kartı okumak için el fenerini açıp kartı okumalarının ve eğer film bir “A” filmi değilse, o zaman el fenerini kapatıp kartı film kutusuna geri koyup el fenerini yerine koyup film kutusunu alıp ve konveyör bandının hangi bölümünden aldıklarını hatırlamaya çalışarak fazla zaman harcadıklarını söyledim. Ön tarafta bizim için film tepsilerini hazırlayanlar

için üç tane tek delikli delgeç almasının çok daha kolay olacağını söyledim. Kartın üzerine karanlık odanın dışında, ışığın altında çalışan insanlar için Latin harfleriyle yazabilirlerdi ama bizim için kartta delikler açabilirlerdi: “A” için bir delik, “B” için iki delik ve “C” için üç delik. Delikler arasında boşluk bırakmalarını önerdim. Böylece bir şeyleri dokunsal olarak yapmaya alışık olmayanlar bu delikleri kolayca hissedebilirlerdi. Patronum bu fikri beğendi, bu tekniği uygulamaya geçirdi ve ben de işime devam ettim. Tekniğim aynı zamanda daha hızlıydı çünkü film tepsilerini çıkarmadan kartları hissederek konveyör bandında yukarı ve aşağı gidebiliyorduk. Bu teknik büyük bir zaman tasarrufu sağladı ve ben ayrıldıktan sonra bile işyerindeki herkes bu yöntemi kullanmaya devam etti.

Bir sonraki işim, bir huzurevinde sosyal hizmet uzmanı olarak çalışmaktı. Görevlerimden biri, huzurevindeki tüm sakinler hakkında üç ayda bir durum notları almaktı. Yetmişlerin sonlarında, bilgisayar veya kelime işlemcilerinin ortaya çıkmasından önce, bu notları tutmak için bir daktilo kullanıyordum. Notları yazabileceğimi biliyordum ancak tabloda kendi sayfamı tanıyabilmemin bir yolunu bulmam ve yazımda nerede kaldığımı saptamam için bir yol bulmam gerekiyordu. Dört noktasından delinmiş bir kağıt buldum. Bu kağıdı daktiloya koyup ilk çeyreğin notlarını yazar ve tabloya yerleştirirdim. Bir sonraki çeyreğin notlarını alma zamanı geldiğinde, aynı kağıdı tekrar daktiloya koyup bir sonraki deliğe inerdim. Tablolar hemşire istasyonunda sayıya göre sıralanmıştı. Bu yüzden doğru tabloyu bulmakta hiç sorun yaşamadım. Bu kağıt delikli olduğu için sayfayı çok rahat bulabiliyordum çünkü delikleri rahatça hissedebiliyordum.

Sonraki işim, otuz bir yıl çalıştığım Körler için Devlet Hizmetlerinde rehabilitasyon danışmanı olarak çalışmaktı. Bulaşıkçı olmak isteyen bir müşterim vardı ancak iş değerlendirmesinden sonra iş koçu bana bulaşıkçı olarak rekabetçi olamayacağını çünkü bir yığın temiz tabakla odanın bir ucundan öbür ucuna geçmesinin mümkün olmayacağını söyledi. Zaten ortalama bir insanın taşıyabileceğinden daha fazla olan tabakları, bir arabaya koymasını ve ardından bastonunu kullanarak odanın içinde yürürken arabayı arkasından çekmesini önerdim. Büyük bir otelde bulaşıkçı olarak başarılı bir şekilde işe alındı.

Bir bakımevinde istasyon yardımcısı olarak çalışacak başka bir müşterim vardı ve o da bir iş koçuyla çalışıyordu. Su sürahilerini doldurur, yatak paketlerini hazırlayıp dağıtır ve

sakinleri yemeklerine indirirdi. Onu işten atmak istiyorlardı çünkü ona verdikleri Latin alfabesiyle yazılı bir listeden her bir sakin'in ismini işaretleyerek sakinlerin yemeklerini yiyip yemediklerini belirtmesini istiyorlardı. Bu listeyi okuyamıyordu ve kimse bir çözüm bulamıyordu. Görüşmemizde ona odada kaç masa olduğunu sordum. On beş masa olduğunu söyledi. Her masada dört kişi oturmuş. Her masaya kimin oturduğunu ve nerede oturduklarını yani masanın hangi tarafında oturduklarını bilip bilmediğini sordum. Bildiğini söyledi. Çok büyük puntolu yazıları okuyabiliyor ve Braille alfabesini okuyabiliyordu ama yeterince hızlı değildi. Ona çok büyük sayıları okuyup okuyamayacağını sordum. Okuyabileceğini söyledi. Ben de eşinin 5'e 8lik kartlardan 15 kart hazırlamasını önerdim. Eşi bu kartları 1'den 15'e kadar numaralandıracak, sonra karta keçeli kalemle dört daire çizip sakinlerin isimlerini dairelerin içine yazacaktı. Bu 15 kartı büyük bir halkaya asabilirdi. Ardından, herkesin nerede oturduğunu bildiği için dört dairenin her birine bir X işareti koyup kartları teslim edebilirdi. Tekniği uygulamaya başlamasından üç gün sonra bunu yapmaya devam etmesi gerekmediğini söylediler ama bu eforu sergilemesi onu işini kaybetmekten kurtardı.

Sıkça insanların kör bir kişinin küçük bir şey yüzünden bir işi yapamayacağına karar verdiğini görüyorum. Oysa sadece biraz yaratıcılık, işi kurtarabilir. Günün dilinde buna "kutunun dışında düşünmek" diyorlar ama benim zamanımda buna "beynimizi kullanmak ve alternatif teknikler bulabilecek kadar esnek olmak" deniliyordu.

Gökyüzü Kadar Kırmızı Üzerine Notlar

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 101, Temmuz 2022

Okul yıllarında da hep böyleydim ben. Ödevlerimi Cuma'dan bitirip gönül rahatlığı içinde hafta sonunu geçirmeyi planlar ama daima Pazar geceye kalırdım. Veya her sene başında “Derslere günü gününe çalışacağım” diye kendime söz verir ama hiç başaramazdım. İşte şimdilerde de “Her sayı çıktığında diğer sayının yazısını hazırlayayım” diyorum, dediğimle kalıyorum. Değerlendirmek üzere ele aldığım filmi incelerken daha geniş zamanımın olmamasına hayıflandığım için size bu açıklamayı yaptım doğrusu sevgili okuyucu. Kızdım öte yandan kendime ama ne yazık ki giden zaman geri gelmiyor asla. Bir şeyleri dar zamanlara sıkıştırmak çok sinir bozucu. Üstelik izleyince gördüm ki daha uzun zamana gereksinim duyduran bir film sözüne edeceğim.

Ele alacağımız yapım 2006 yılı İtalya yapımı bir biyografi dram filmi. Yapımcılığını Cristiano Bortone ile Daniele Mazzocca'nı yaptığı filmin senaryosu Paolo Sassanelli, Cristiano Bortone ve Monica Zapelli'ye ait. Yönetmenliğini ise Cristiano Bortone üstlenmiş. İMDB'de 7.8; Sinemalar.com'da ise yanlış anlamadıysam 8.4 puan alan filmin oyuncularını ve canlandırdıkları karakterler şöyle: Mirco-Luca Capriotti, Teresa-Rosanna Gentili, Aşil-Simone Colombari, Müdür-Norman Mozzato, Rahibe Santa-Patrizia La Fonte, Don Giulio-Paolo Sassanelli, Konçettina-Clotilde De Spirito, Francesca-Francesca Maturanza, Felice-Simone Gullì, Valerio-Andrea Gussoni, Davide-Francesco Campobasso, Ettore-Marco Cocci.

Filmde ünlü İtalyan Foley, yani ses efekti sanatçısı Mirco Mencacci'in, kör olma ve ses efekti sanatçılığına gidiş süreci konu ediliyor. Aynı zamanda dönemin siyasal rüzgarı ve toplumsal normları ile iç içe geçen anlatıda 1970'lerin başındaki İtalya hakkında fikir sahibi oluyoruz. On yaşındayken geçirdiği tüfek kazası sonrası önce kısmen sonra tamamen kör olan Mirco, yasalar gereği artık genel devlet okullarına alınmaz. Bu sebeple ailesiyle yaşadığı Toskana'dan ayrılmak zorunda kalır. Eğitimine bundan böyle Genoa'daki yatılı bir enstitüde devam etmek durumundadır. Burada kör çocuklar, telefon operatörü ya da dokumacı olmak için yetiştirilmektedir. Oysa Mirco'nun hayalleri farklıdır. O, sinemaya aşıktır. Bulduğu eski bir bant

makinesi ile sesleri kaydeder. Kaydettiği sesleri kullanarak hikayeler üretmeye başlar. İzleyiciyi seslerin mucizevi dünyasıyla tanıştıran film birçok açıdan izlenmeye değer.

Filmin sesli betimlemesi üzerine söylenebilecek pek bir şey yok aslında. Ancak beni düşündüren ve sizlerle paylaşmak istediğim kimi replikler var. Onlara geçmeden önce betimleme üzerine notlarımı aktarmak isterim size. Tabii bundan da önce betimleme emekçilerini sayalım. Betimleme metnini ve afişi Zerrin Tezel kaleme almış. Betimlemeyi Emine Kolivar, altyazıları Gökhan Barış Bölükbaşı seslendirmiş. Son kontrolde Fulya Akbaba, ses montajda da Nisa Namazova isimlerini görüyoruz.

2019 yılında, yani beyaz perdede sergilenmesinden tam on üç yıl sonra, sesli betimlemesine kavuştuğumuz filmde beni en çok sinir eden filmin altyazılı olması. Ne yazık ki Türkçe dublajı yok sanırım yapıtın. Bilmiyorum diğer körler ne düşünür ama ben hiç sevmedim bu işi. Ömrümde doğru dürüst ilk kez altyazılı film izliyorum diyebilirim. Mecbur kalmadıkça ikincisi olur mu hiç sanmıyorum. Neden mi? Belki de ses duyarlılığım iyi olmadığından karakterleri karıştırıyorum. Üstelik bir yandan altyazıyı, bir yandan da sesli betimlemeyi hiç kaçırmadan takip etmek çok gerdi beni. Mesela beden eğitimi dersinde hazırladıkları sesli tiyatro üzerine Mirco ve Felice konuşurken aralarına giren başka bir çocuk sesi kim? Veya depoda oyun üzerine Mirco rolleri dağıtırken farklı çocuklar konuşuyor. Aralarında Mirco'nun okula ilk geldiğinde kavga ettiği bir çocuk da var. Rollere itiraz edenlerden birinin o olduğunu düşünüyorum. Öte yandan üvey anne olması gereken biri var. Buna itiraz ediyor o rol kendisine verilen çocuk ve bu çocuk kim? Yukarıda söylediğim gibi sesleri ayırt etmek imkansıza yakın bir şey... En azından benim için. Bir an düşündüm; hiç değilse betimlemede o an konuşanın kim olduğu söylenemez mi? Sonuçta gören izleyici dudakları hareket edeni görebiliyor ama kör seyirci altyazı sesini takip ederken oyuncu sesini duyamayabiliyor. Bu da betimlemede ayrı bir karmaşa çıkarır mı, emin olamadım doğrusu.

Betimlemede görsel öğeler öyle güzel anlatılmış ki kafamda hiç soru kalmadı desem yalan olmaz, şu küçük iki istisna dışında. Gazete satma faaliyeti nasıl yürütülüyor acaba? Çünkü konuşulanlardan ve betimlemeden anladığım, önce ev ya da ona benzer bir yerden satış yapıldığı

şeklinde. Biraz sahne ilerleyince ise kamyonetten satış yapıldığı sanısına kapıldım ancak emin olamadım.

Bir de çocukların eylem içinde daldıkları sahne sonrası Ektore onları okula doğru götürür. Acaba Ektore nasıl yürüyor? Beyaz bastonu var mı? Buna dair bir betimleme yok çünkü.

Betimlemeler genel anlamda çok iyi ve yerinde, özellikle Mirco'nun körler okuluna yerleştiği zamanki anne babasının vedası çok güzel betimlenmiş.

Eş erişime dair en büyük Eksiklik ise işaret dili çevirisinin olmamasıdır.

Aslında bu filmin adını belki de listeye yeni eklendiği sıralarda dergimiz yazarlarından Engin Yılmaz'dan duymuştum. Körler Okulları üzerine yapılan bir muhabbet sırasındaydı, hafızam beni yanıltmıyorsa. O gün bugündür aklımdaydı ve bu ay için film bakınırken dikkatimi çekti. Üzerine körlüğü ele alması bakımından pek çok şey söylenebilir. Bende uyandırdığı ilk düşünce, o yıllardan bu zamana değin gelişen teknoloji ve diğer olanaklarla birçok şeyin değiştiği ama körler arasında dahi pek çok kafanın da aynı kaldığı oldu. Neden mi böyle düşündüm? Aşağıda film repliklerinden kimi cümleler paylaşacağım sizlerle. Üşenmedim, oturup tek tek yazdım. Ha bir de yazı için araştırma yaparken okuduğum yorumların çoğuna bıyık altından güldüm. Sayfanın sonunda bazılarının bağlantısını bulabilir ve dilerseniz bir göz atabilirsiniz.

Mirco'nun babası Aşil'in kaza sonrası onu götürdüğü göz doktoru ile konuştuğu sahneden:

Doktor: Normal bir okula devam edemez. Mirco'nun kendisi gibi olanlarla okula gitmesi gerek.

Aşil: Bana ve annesine bebekliğinden daha çok ihtiyacı var.

Yazarın notu: Çünkü kör biri hiçbir şey yapamaz ve ancak kendisi gibi olanlarla bir arada yaşayabilir.

Aşil'in Mirco'yu körler okulu diyebileceğimiz enstitüye kaydı sırasında yine Aşil ile Müdür konuşmasından:

Müdür: Dokumacı veya telefon operatörü olabilir.

Karşılıklı konuşma bir süre devam eder ve sonra:

Müdür: Asıl mesele onun ne istediği değil, ne yapabileceği...

Yazarın notu: Kör bir insan ancak toplumun gözünde işlevli bireyler haline getirilmelidir. Üretkenlik onun harcı değildir.

Mirco körlüğünü kabullenmek istemez. Körler okulundadır artık ancak ona göre o görüyordur, nesnelere gölge halinde görebilmektedir çünkü, dolayısıyla kabartma yazıyı öğrenmesine gerek yoktur. Öğretmeni kabartma yazı tabletini eline tutuşturduğunda sıradan atar. Öğretmeni Don Giulio ona şöyle söyler:

"Sana bir sır vereyim mi? Müzisyenleri izlerken fark ettiğim bir şey: Dinlerken gözlerini kapatıyorlar. Neden, biliyor musun? Müziği Daha yoğun hissetmek için. Müzik, ifadeleri daha büyük ve daha güçlü olarak şekillendirir. Müzik, duyarak algıladığımız bir duyudur. Beş duyuya sahipsin Mirco. Neden sadece birini kullanasın?"

Yazarın notu: Yukarıdaki bu paragraf bana göre Mirco'ya hayallerinin sektörü sinemada çok ünlü bir ses efektçisi olma yolunu açmıştır. Öte yandan Engin Yılmaz'ın tabiriyle "görmenin hegemonyası" altındaki topluma kapak olmalıdır. Anlayana!

Müdür'ün yıl sonu için sahneye koyduğu ve çok az seçme öğrenci ile hazırladığı gösteriye karşı Mirco, arkadaşlarıyla birlik olmuş ve seslerle bütünleştiği bir hikayeye bant kaydı hazırlamaktadır. Ancak gerekli bantları öğretmenler odasından yürütmüşlerdir. Durumun ortaya çıkması ardından Müdür ile Don Giulio arasında geçen konuşmadan bir alıntı. Müdür, velilere

sunulmak üzere öğretmenden en iyi ödevi istemiştir. Öğretmen Mirco'nun hazırladığı bandı seçmiştir. Bunun üzerine müdür bandı öğretmene geri götürür. Bu arada müdürün de bir kör olduğunun altını çizmek isterim. Ancak kafasındaki örümcek ağlarından kurtulmayı aklına dahi getirmeyen bir kör.

Müdür: Bunları alabilirsin.

Don Giulio: En azından dinleyemez misiniz?

Müdür: Yıl sonundayız. Boşa harcayacak zamanım yok.

Don Giulio: Bu zaman kaybı değil. Biliyorum, bazen kendini kaybediyor ama onun da kendine özgü bir tarzı var. Nesnelere bakıp onları keşfediyor ve haklarında hikayeler anlatıyor. O tamamen farklı. Bunda bir yanlış yok.

Müdür: Bu okulun yüzyıldan fazladır burada olduğunu biliyor musun? Tüm bu zaman boyunca burada yaşam sakın ve hiç sorunsuz geçti. Neden biliyor musun? Çünkü bizim burada kurallarımız var. Kimilerine modası geçmiş, aptal kurallar olarak görünebilir. Ama bu okulu bitiren çocuklara dışarıdaki hayatta bir yer edinmelerini sağlıyorlar.

Don Giulio: Bu çocuklar görmüyor. Bu doğru ama onlar hayattalar. İçleri coşku ve hayal gücüyle dolu. Onlara kendilerini ifade etme özgürlüğü tanımazsak yardım etmiş olmayız.

Müdür: Bırakalım da kendilerine zarar versinler.

Don Giulio: Neden olmasın? Bu da öğrenmenin bir parçası.

Müdür: Sen onlarla zaman geçiriyorsun ama ben onlardan biriyim. Bizim gibiler için özgürlük, sahip olamayacağımız bir lüktür.

Don Giulio: Dinle! Senin derdinin ne olduğunu biliyorum. Otuz yıl önce görüyordun. Çocukken burada değildin. Okula gidebildin. Gezebildin. Neden senin bir zamanlar sahip olduğun imkanları bu çocuklara sunmuyorsun?

Müdür: Çünkü sahip olamazlar. Onlar kör.

Don Giulio: Belki de sen istemediğin içindir.

Yazarın notu: Ne dersiniz? Yabancı mıyız bu bakış açısına?

Don Giulio, Mirco'nun sırf hayallerinin peşinden koşması yüzünden okuldan uzaklaştırılmasını hazmedemiyordur. Okulun hizmetlisi Konçettina ile koridorda karşılaşır ve aralarında şu konuşma geçer:

Don Giulio: Konçettina sana bir şey sorucam, uzun zamandır buradasın. Bu okulda iyi olan nedir? Kime bir yararı olmuş? Bu çocuklara bastonla yürümeyi ve bize itaat etmeyi öğretiyoruz. Ne kadar iyi dokumacı ve telefon operatörleri yetiştirdiğimizle böbürleniyoruz. Ama gerçekte ne yapıyoruz biliyor musun? Onların en değerli şeylerini çalıyoruz. Hayallerini!

Konçettina: Ben eğitilmiş biri değilim. Bu işlerden anlamam. Ama bunlar hoşuna gitmiyorsa neden herkese bundan bahsetmiyorsun?

Don Giulio: Keşke o kadar kolay olsaydı. Ama burada sorumlu ben değilim. İşin başında müdür var.

Konçettina: Biliyorum fakat kimse ona bunu söylemezse hata yaptığını asla bilemez. Eminsen bir şeyler yapmalısın. Unutma ki bu hayatta önemli olan, gerçekten hissettiğin şeyleri söylemektir. Hiç kimsenin hoşuna gitmese bile. Sonradan pişmanlık duymak istemezsin.

Yazarın notu: Sizce Konçettina haksız mı?

Düşününce cesareti artan Giulio, müdürün karşısına çıkar ve yılsonu gösterisini kendisinin hazırlayacağını söyler. Bunun üzerine geçen tartışmalı sohbet ise şöyle:

Müdür: Amacı nedir? Bu çocukların sahneye çıkıp ailelerine karşı birkaç saatliğine normalmiş gibi davranmalarının amacı nedir?

Don Giulio: Bu çocuklar normal. Aileleri çocuklarını tanıyorlar. Onların nasıl hissettiklerini biliyorlar ve eğer bu çocukların iyi bir şey yaparlarsa aksini ispatlamak zorundayız.

Müdür: Değiliz. Çünkü bu bizim fikrimiz değil. Sen neden söz ediyorsun?

Elbette bu sohbet burada bitmedi. Filmin sonunu merak edenler izlesinler. Şiddetle tavsiye olunur. Böyle bir film niye dublaja kavuşmaz? Söylenecik çok söz var ama bu yazının da

bir sona bağlanması gerek. Uzun yazmasıyla meşhur ben, şöhretime şöhret katmayayım.
“Normal” sözcüğünü tırnak içine alarak yine filmin son sahnesinden bir cümle ile bitirelim:

“Hayal gücü ve normal bir yaşama olanağının hiçbir kimse tarafından vazgeçilmemesi gereken şeyler olduğuna inanıyoruz.”

[Ekşi Sözlük sayfası için tıklayabilirsiniz:](#)

[Bi Dünya Film sitesi için bakınız:](#)

[Sanal Mecmua için tıklayınız:](#)

İki Kimlik Arasında

Habil Bozkurt

bozkurthabil@gmail.com

Sayı: 101, Temmuz 2022

Savaşlar insanları öldürdüğü kadar sakat da bırakır. O kadar ki geçen asırda yaşanan dünya savaşlarında milyonlarca insan sakat kalmasaydı belki de sakat hakları bugün bulunduğu seviyeye gelemezdi. Çünkü rehabilitasyon merkezlerinden yardımcı teknolojilere kadar bugün sakatların bir şekilde istifade ettiği ne varsa hepsi evvela savaşta yaralanan askerler için düşünülmüştü. Ayrıca savaşlarda yaralanan bu askerler farkında olmadan sivil sakatların da toplum içinde daha görünür olmasına hizmet ettiler. Savaşta yaralanıp sakat kalmak, başka sakatlıklara benzemez. Bir kere savaşlarda ölenler ya da yaralananlar umumiyetle toplumun yoksul tabakasındandır. Bu yüzden bilhassa kol kuvveti gerektiren işlerde evin erkeği sayılan gencin çalışamayacak hale gelmesi, yoksul aileler için yokluğun ve çaresizliğin daha da derinleşmesi demektir. O kadar ki sakatlar için rehabilitasyon merkezleri açılması, onlara devlet dairelerinde vesaire iş yerlerinde iş verilmesi, yukarıda sözünü ettiğimiz işgücü kaybının küresel çapta bir travmaya dönüşmesine mani olmak içindir. Bir uzvunu kan ve barut kokan savaş alanlarında bırakmak bir yana, ömrünün uzun bir bölümünü askeri hastanelerde ve askeri rehabilitasyon merkezlerinde geçirmek, bir harp malulü için askerliğin askerden sonra da devam etmesi manasına gelir. İçinde yaşadığımız coğrafya; harbin, darbin bitmediği ve kolay kolay bitecek gibi gözükmediği bir yer. Bu sebepten ülke olarak gerek terörle mücadelede gerek büyük şehirlere yapılan canlı bomba saldırılarında birçok asker ve sivil, kalıcı bir şekilde sakatlanıyor. Ülke olarak şehidimizden çok gazimiz olduğunu söylesem yanlış olmaz. Bu aralar Güneydoğu gazilerini mevzu edinen bir film izledim; bir de kitap okudum.

Filmin ismi, Yazı Tura. Yönetmeni, Uğur Yücel. Çıkış tarihi, 2004. Film Güneydoğu'da gazi olan iki askerin hikayesinden yola çıkılarak çekilmiş. Rıdvan, lisede bir Kürt kızına aşiktir ve kızla görüşmeye başlamıştır. Ancak kızın babası memlekete dönmeye karar verince aşkları yarım kalır. Rıdvan liseden sonra köy işlerinde çalışmaya başlar. Yaşı gelince de hemen askere

alınır. Bir gün, bir çatışmada bir terörist öldürür. Ölen teröristin koynundan kendi resmi çıkınca öldürdüğü teröristin lisedeyken aşk yaşadığı Kürt kızı olduğunu anlar. O sinirle çatışma bölgesinde koşmaya, sağa sola rastgele ateş etmeye başlar. Silah arkadaşı Cevher de Rıdvan'ı sakinleştirmek için peşinden koşmaktadır. O sırada Rıdvan, teröristlerin evvelden döşedikleri mayına basar. Mayının patlamasıyla Rıdvan bir bacağını, Cevher bir kulağını kaybeder. Filmin ayrıntılı tahlilini, betimleme uzmanımız Gülcan Altun'a havale etmekle beraber, film ile alakalı kısa bir değerlendirme yapmaktan kendimi alamayacağım. Filmin bence en vurucu repliği Rıdvan'ın köydeki sözlüsünün annesinin söylediğidir. Rıdvan protez bacağını taktırıp köyüne dönmüştür. Sözlüsünü istemeye gidecekleri sırada kızın annesi: “Benim elin sakatına verecek kızım yok” diyerek bu işe razı olmaz. İşte bilhassa gazilerin yaşadığı “iki kimlik arasında” yaşama hali yukarıdaki cümlede özetlenmiştir diyebilirim. Memleketiniz için savaşırken sakat kaldığınızda artık gazi kimliğine sahipsinizdir. Toplumda kimliğinizin gerektirdiği saygıyı görmeyi beklersiniz. Aile ortamınızda, arkadaş çevrenizde, bazen devlet dairelerinde bu saygıyı görürsünüz de. Fakat mesela hayatınızı kolaylaştıracak protezi ya da tekerlekli sandalyeyi talep ettiğinizde, bir iş bulup çalışmak ya da sevdiğiniz insanla hayatınızı birleştirmek istediğinizde, anında ülkesi için bacağını feda etmiş gazi derecesinden “elin sakatı” derekesine yuvarlanıverirsiniz. Bu kertede filmdeki Rıdvan gibi: “Ben bu bacağı sizin için kaybettim!” diye haykırmanız hiçbir işe yaramaz.

Bugün memleketimizde gazi kimliğiyle “elin sakatı” kimliği arasında yaşayan binlerce gazimiz var. Kendisi de bir Güneydoğu gazisi olan Koray Gürbüz, o gazilerden ulaşabildiklerinin hayat hikayelerini derlediği bir kitap neşretmiş. Kitabın ismi, Unutmayın. Yazarı, Koray Gürbüz. Yayınevi, Kırmızı Kedi Yayınları. Çıkış tarihi, 2017. GETEM’de de bulabileceğiniz bu kitapta ismi geçen gazilerin askerde yaralandıktan sonraki süreçte yaşadıklarının yanı sıra askere gitmeden önceki hayatları da kısaca anlatılıyor. Kitaptan bu gazilerin çoğunun yoksul ailelerden geldiklerini, çocukluk çağlarından askere gittikleri vakte kadar çeşitli işlerde çalıştıklarını, askerde yaralandıktan sonra da yapacakları işin engel durumlarına uygun olup olmadığına bakmaksızın gerek kendi işlerinde gerek devletin verdiği işlerde çalışıp aile bütçesine katkıda bulunmaya devam ettiklerini öğreniyoruz. Gazilerin ihtiyaç duydukları ortez ve protezin devlet tarafından tam olarak karşılanmaması, kitap için röportaj veren gazilerin ortak şikâyeti. Ancak

benim kitapta en çok dikkatimi çeken husus, kitap için röportaj veren bazı gazilerin, “Biz engelli değiliz. Biz Güneydoğu gazisiyiz. Bizi engellilerle bir tutmasınlar” demeleri. Böyle söyleyen gazilerin anlamadıkları şey şu; ihtiyaç duydukları proteze ulaşamamalarına, engel durumlarına uygun iş bulamamalarına, sevdikleri insanla evlenememelerine sebep olan şey şerefle taşıdıkları “gazi” kimliği değil. Her fırsatta görmezden geldikleri, kendisinden soyutlanmaya çalıştıkları “sakat” kimlikleri. Onların bunu inkâr etmeleri, toplumun ve devletin en ufak bir hak talebine karşı onların “gazi” kimliğini görmezden gelip anında “elin sakatı” muamelesi çekmeye başladığı gerçeğini değiştirmiyor. Üstelik ülkemizdeki sakat hareketinin temeli İkinci Dünya Savaşı’na katılan ülkelerde olduğu gibi savaşlarda yaralanan askerlere dayanmıyor. Yani Güneydoğu’daki çatışmalarda sakat kalarak gazi olanların faydalandıkları haklar, sivil sakat örgütlerinin uzun soluklu mücadeleler vererek elde ettiklerinden ibaret. Bu yüzden Güneydoğu gazileri eğer daha rahat, daha insanca, daha erişilebilir bir hayat yaşamak istiyorlarsa kendilerini diğer sakatlardan ayrı görme saçmalığını bir kenara bırakıp sakat mücadelesine omuz vermelidirler. Çünkü uygun proteze, uygun tekerlekli sandalyeye erişememek, erişilebilir olmayan yer ve mekânlara ulaşamamak, kabiliyet ve kapasitesine uygun bir iş bulamamak, sadece Güneydoğu gazilerinin değil tüm sakatların ortak meselesidir. Ve bu meseleler ancak beraber hareket edildiğinde bir çözüme kavuşturulabilir.

Cennete Bilet

Ahmet Can Ekiz

ahmetcanekiz2021@gmail.com

Sayı: 101, Temmuz 2022

Çoğumuz yolda yardım eden birisinden “Bana dua et, olur mu?” dediğini duymuşuzdur. Ben okul kantinindeki kantinci abiden “Sen para verme, dua et yeter” dediğini de duydum ama geçen arkadaşımın duyduğu şey beni epey şaşırttı. Arkadaşımla konuşmamız aynen şu şekilde:

“Kanka duydun mu?”

“Neyi?”

“Siz körler yanınızda cennete yedi kişi götürebiliyormuşsunuz.”

“Öyle miymiş kanka, hiç bilmiyordum.”

“Annem dedi ki Ahmet seni yanında götürsün.”

“Tamam kanka götüreyim ama buradan cennet fazla yakar be.”

“Yok oğlum, yakan cehennemdi.”

“Doğru ya.”

Son zamanlarda bunun üzerine düşünür oldum. Toplum niye biz körleri melek olarak görüyor, hepimizi Müslüman sanıyor? “Kör biri dar giyemez, kör biri dövme yaptıramaz, kör biri dinden çıkamaz” gibi yargılar var. Hadi diyelim cennete yedi kişi götürebiliyorum, ya Allah beni cennete almayıp cehenneme yollayacaksa o zaman yanımdakilere ayıp olmayacak mı? Yok ne olursa olsun yanımdakiler cennete alınacaksa gelin size cennetin kapısını açacak anahtarı veriyorum. Benim kör arkadaşlarım var, ben Mihriban’ı, Furkan’ı, Emre’yi cennete götüreyim. Mihriban da beni, Emre’yi, Furkan’ı götürsün ve bu döngü böyle devam etsin. Eee hepimiz cennetlik olduk işte. Artık yeter, bizi melekleştirmeyin. Biz de alkol kullanabilir, biz de dinden çıkabilir, biz de dövme yaptırıp kısa giyinebiliriz. Cennete mi gitmek istiyorsun? Kiskanma ne olur, kör kal senin de olur.